

บทบาทของพระสงฆ์กับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมชาวตะวันตก*

THE ROLE OF MONKS AND THEIR RELATIONSHIP WITH WESTERN CULTURE

จิราลักษณ์ อินทนพิชิต¹, สมชัย ศรีน็อก² และ พระมหาสมบุญ สุธมโม³

Jirarak Inthanapichit¹ Somchai Srinok² and Phramaha Somboon Sudhammo³

¹⁻³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Jirarak999@gmail.com

วันที่รับบทความ : 27 กันยายน 2568; วันแก้ไขบทความ 30 กันยายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 2 ตุลาคม 2568

Received 27 September 2025; Revised 30 September 2025; Accepted 2 October 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมของชาวตะวันตก พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมตะวันตกด้วยการใช้หลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนาในการแผ่ขยายไปสู่ตะวันตกหลายประเทศ เช่น เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์ รัสเซีย สวีเดน อังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ออสเตรีย สวิสเซอร์แลนด์ โครเอเชีย โรมาเนีย อิตาลี สเปน ทาจิกิสถาน ยูเครน เป็นต้น และบทบาทของพระสงฆ์กับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมของชาวตะวันตกด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านสังคม 2) ด้านวัฒนธรรม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านการเมือง และ 5) ด้านการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตะวันตก มีแนวโน้มในทางที่ดี เช่น องค์การสหประชาชาติ สนับสนุนการขยายตัวของพระพุทธศาสนาไปยังดินแดนตะวันตกมากยิ่งขึ้น การร่วมมือกันของ

Citation:

* จิราลักษณ์ อินทนพิชิต, สมชัย ศรีน็อก และ พระมหาสมบุญ สุธมโม. (2568). บทบาทของพระสงฆ์กับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมชาวตะวันตก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(5), 194-209.

Jirarak Inthanapichit Somchai Srinok and Phramaha Somboon Sudhammo. (2025). The Role Of Monks And Their Relationship With Western Culture. Modern Academic Development And Promotion Journal, 3(5), 194-209.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

กลุ่มชาวพุทธทั่วโลก ทำให้องค์กรพุทธศาสนาเข้มแข็งขึ้นและผลจากกระบวนการทัศน์แบบพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสภาพการณ์ในตะวันตก

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์, พระสงฆ์กับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม, วัฒนธรรมชาวตะวันตก

Abstract

The purpose of this article is to present a study of The role of monks and their relationship with Western culture. The research results found that Buddhism spread to many Western countries such as Buddhism spread to many Western countries such as Denmark, Finland, Iceland, Russia, Sweden, England, Germany, France, Netherlands, Belgium, Austria, Switzerland, Croatia, Romania, Italy, Spain, Tajikistan, Ukraine, etc. and The role of monks and the cultural relations of Westerners in various aspects. The results of the research found that there are 5 aspects of the role of monks: (1) Social aspect. (2) Cultural aspect. (3) economic aspect. (4) Political aspect and (5) Educational aspect. There is a positive trend, such as the United Nations supporting the expansion of Buddhism into more Western territories. Collaboration of Buddhist groups around the world. This strengthened the Buddhist organization and resulted in a Buddhist paradigm that was more in tune with Western culture and conditions.

Keyword : The role of monks, Monks and cultural relations, Westerner culture

บทนำ

ปัจจุบันพระพุทธศาสนากระจายอยู่ในทวีปยุโรปหรือตะวันตกหลายประเทศ เช่น เดนมาร์ก (Denmark) ฟินแลนด์ (Finland) ไอซ์แลนด์ (Iceland) รัสเซีย (Russia) สวีเดน (Sweden) อังกฤษ (U.K.) เยอรมัน (Germany) ฝรั่งเศส (France) เนเธอร์แลนด์ (Netherlands) เบลเยียม (Belgium) ออสเตรีย (Austria) สวิตเซอร์แลนด์ (Switzerland) โครเอเชีย (Croatia) โรมาเนีย (Romania) อิตาลี (Italy) สเปน (Spain) ทาจิกิสถาน

(Tadjikistan) ยูเครน (Ukraine) เป็นต้น พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปในประเทศแถบตะวันตกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ พระสงฆ์ไทยเดินทางไปเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในตะวันตก มีจุดมุ่งหมายในการเผยแผ่ คือ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้นำหลักธรรมไปใช้ในการพัฒนาชีวิตตนเองและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จนสามารถพัฒนาชีวิตตนเองและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จนสามารถพัฒนาไปสู่การศึกษาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สู่การปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิงได้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ “กว้างไกลไปในตะวันตกได้มากขึ้น” ด้วยอาศัยปัจจัยหลายประการ ทุกวันนี้การติดต่อคมนาคมกับประเทศอื่น ๆ ในแถบตะวันตกทำได้สะดวกยิ่งขึ้น และพระพุทธศาสนาไม่ใช่ของใหม่สำหรับชาวตะวันตกอีกต่อไป ในทวีปยุโรปและอเมริกาได้ศึกษาและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มปัญญาชนชาวตะวันตกว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผลน่าฟัง และมีคำสอนที่ละเอียดลึกซึ้ง ในปัจจุบันมีชาวตะวันตกสนใจในการทำสมาธิ (Meditation) ทุกระดับในสังคมชาวตะวันตกมีความสนใจในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการประกาศให้พระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในศาสนาสำคัญประจำชาติอิตาลี (European News, 2001) รวมทั้งเกิดกระแสนิยมการนำหลักการปฏิบัติสมาธิไปประยุกต์ใช้ในงานสาขาอาชีพต่าง ๆ ในบางประเทศ เช่น ในประเทศอังกฤษ ได้มีการนำหลักการทำสมาธิในเชิงพุทธไปสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศอังกฤษ รวมทั้งได้จัดชั่วโมงการนั่งสมาธิลงในตารางเรียนประจำสัปดาห์ในหลายโรงเรียน (BBC News, 2024) ในประเทศแคนาดา มีกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจบางเขต ได้มีกิจกรรมนั่งสมาธิร่วมกันทุกเช้าก่อนออกไปทำหน้าที่ดูแลรักษาความสงบบ้านเมือง เนื่องจากชาวตะวันตกมีความเห็นว่า วิธีผ่อนคลายความตึงเครียดคือการทำสมาธิ ปัญหาของคนที่เจริญในด้านวัตถุส่วนใหญ่แล้วมักจะละเลยการพัฒนาจิตใจ ปัจจุบันชาวตะวันตกกำลังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีความรู้สึกประทับใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งเน้นการดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ มีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย ชาวตะวันตกเห็นว่า พระพุทธศาสนาเข้าได้ดีกับอุดมการณ์ของคนที่มีความเป็นห่วงต่อสถานการณ์โลกปัจจุบัน (พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทฺโท), 2544) ชาวตะวันตกยังเน้นการสอนสมาธิแนวดั้งเดิมของไทยคือ อานาปานสติ สมณะและวิปัสสนา ที่ได้รับความนิยมมาก จนมีการเปิดสอนปฏิบัติสมาธิตามสถานที่ต่าง ๆ มากมาย ทำให้เกิดความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นกับแนวทางปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาแบบไทย ทุกวันนี้ชาวตะวันตกนิยมเดินทางเข้าเมืองไทยเพื่อปฏิบัติกรรมฐานขั้นสูงให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (พอล เดนิสสัน, 2548)

ในบทความนี้จะได้นำเอาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมของชาวตะวันตก

พระพุทธศาสนาที่แผ่ขยายไปสู่ตะวันตก

พระพุทธศาสนาที่แผ่ขยายไปสู่ตะวันตก มีพัฒนาการและได้รับการตอบรับที่ดีของชาวตะวันตก ซึ่งให้ความสนใจพระพุทธศาสนาในด้านเนื้อหาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ประยุกต์ใช้ในด้านฝึกปฏิบัติอบรมพัฒนาจิตปัญญาและหลักการทางพุทธศาสนาก็เข้าได้ดีกับวัฒนธรรมในการแสวงหาปัญญาของชาวตะวันตก เพราะหลักการพุทธศาสนาเน้นการใช้เหตุผล ให้อิสระทางความคิด ไม่ผูกขาดทางความคิด ถึงแม้ศาสนาพุทธจะยังไม่เป็นที่แพร่หลายขยายวงกว้างทางสังคมในตะวันตก แต่ก็ค่อนข้างเข้ากันได้กับภูมิปัญญาแบบฝรั่งที่มี “คุณค่า” ต่อชีวิตปัจเจกบุคคลและสิ่งแวดล้อม จึงอาจกล่าวได้ว่าสภาพการณ์พระพุทธศาสนาในตะวันตกเป็นช่วงของการเริ่มต้นที่ได้รับการยอมรับและมั่นคง การไม่ปฏิเสธหรือต่อต้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นับเป็นโอกาสที่ดีของพระพุทธศาสนาที่จะเติบโตในแผ่นดินตะวันตกต่อไป การศึกษาเรื่อง บทบาทและความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมในตะวันตก จะทำให้ทราบถึงภาพรวมของพระพุทธศาสนาในเวทีโลกได้กว้างขึ้นยิ่งขึ้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมกับชาวตะวันตก

พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าไปในตะวันตกราวพุทธศตวรรษต้น ๆ ในช่วงแรกยังไม่ได้ได้รับความนิยมจากชาวยุโรปตะวันตกเท่าใดนัก จนกระทั่งหลังพุทธศตวรรษที่ 21 ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีทำให้ผู้คนเลิกเชื่อถือศาสนาอย่างมกมาย เมื่อชาวตะวันตกได้ฟังหลักกาลามสูตร ว่าด้วยวิธีปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนสงสัย อย่าเชื่อถือคำสอนของพระองค์โดยทันที จนกว่าจะได้ทดลองปฏิบัติดูก่อน เมื่อเห็นผลแล้วจึงค่อยเชื่อ ชาวตะวันตกสนใจในคำสอนของพระพุทธองค์ และปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนา เมื่อเห็นจริงตามนั้นแล้ว จึงประกาศตนเป็นพุทธมามกะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มาจนถึงปัจจุบันทำให้พระพุทธศาสนาแผ่ขยายไปทั่วตะวันตก ในเวลาต่อมา มีการค้นคว้าศึกษาเรื่องราวของพระพุทธศาสนาในทั่วทุกมุมโลก ทำให้ชาวตะวันตกสนใจใฝ่ศึกษา และขยายขอบเขตความรู้ด้านนี้ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น (การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, 2567)

จากจุดนี้เองที่ชาวตะวันตกเริ่มแสวงหาหนทางใหม่ให้กับชีวิตของตน โดยเฉพาะหนทางใหม่ทางจิตวิญญาณ เป็นการแสวงหาที่ค่อนข้างเห็นได้ชัดเจนมากที่สุดของชาวตะวันตก

คำวิพากษ์คริสต์ศาสนาของนักปรัชญาชาวเยอรมัน ฟรีดริช นีทเชอ (Friedrich Wilhelm Nietzsche) นักปรัชญา นักวิจารณ์วัฒนธรรม คีตกวี นักกวี ปราชญ์ภาษกรีกและละติน และนักนิรุกติศาสตร์ชาวเยอรมันที่กล่าวว่า “พระเจ้าตายแล้ว” (Gott is tot!) สะท้อนถึงศรัทธาที่สั่นคลอนของชาวคริสต์จำนวนมาก ปัญญาชนชาวตะวันตก เริ่มสนใจศาสนาอื่นนอกจากคริสต์ศาสนามากขึ้น โดยเฉพาะคำสอนของศาสนาจากตะวันออก ประกอบกับนักวิชาการทั้งหลายได้ศึกษาภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี รวมทั้งคำสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้พระพุทธวจนะเริ่มเป็นที่รู้จักในดินแดนตะวันตกมากขึ้น และทำให้นักหนังสือของ อาร์ทัวร์ โชเพินเฮาเออร์ (Arthur Schopenhauer) นักปรัชญาชาวเยอรมันที่เป็นที่รู้จักกันดีในความแจ่มแจ้งทางปรัชญาและทฤษฎีของความเป็นไม่มีพระเจ้า ที่พยายามอธิบายตีความคำสอนของพระพุทธองค์จนเป็นที่รู้จักแพร่หลายไปสู่วรรณศิลป์ด้วย นักประพันธ์ชาวเยอรมันและชาวยุโรปหลายชาติประพันธ์นิยาย เรื่องเล่า ตลอดจนตำนาน บทละครที่สอดแทรกแนวคิดคำสอนพระพุทธศาสนาหรือเป็นเรื่องราวในประเทศอินเดียสมัยพุทธกาล หรือแม้แต่นักเขียนบางท่าน เช่น คาร์ล เยลเลอร์พ (Karl Gjellerup) กวีชาวเดนมาร์ก ซึ่งมีผลงานละครตำนานที่เขียนเป็นภาษาเยอรมันคือ ความรักที่สมบูรณ์-ละครตำนาน ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. 2450 (Die Vollendete Liebe - Ein Legendendrama, 1907) นับเป็นผลพวงของปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนาจากตะวันออกที่พบได้หลายประเทศในทวีปยุโรป สะท้อนการรับแนวคิดพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในเยอรมนียุคต้นสมัยใหม่ (The Early Modern Age) ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 อันเป็นช่วงเวลาแห่ง “ความเสื่อมสูญหายนะ” (fin de siècle) ที่ทั้งปัญญาชน และศิลปินชาวยุโรปต่างตระหนักรู้สึกได้ชาวยุโรปจำนวนมากเสื่อมศรัทธาในคริสต์ศาสนาและเริ่มแสวงหาความเชื่อใหม่จากตะวันออกพระพุทธศาสนาได้กลายเป็นความหวังใหม่ของชาวยุโรปจำนวนมาก โดยเฉพาะสำหรับชาวเยอรมัน สะท้อนให้เห็นได้ในผลงานวรรณกรรมหลายเรื่อง เช่น ในละครตำนานเรื่อง ความรักที่สมบูรณ์ใน “เทวีแห่งพระสัพพัญญู” นี้ คาร์ล เยลเลอร์พใช้เวลาเขียนบทละคร เรื่องนี้เพียง 1 ปีหลังจากงานร้อยแก้ว “กามนิตผู้แสวงบุญ-นวนิยายตำนาน” (Der Pilger Kamanita-Ein Legendenroman ค.ศ.1906) ซึ่งเป็นที่รู้จักดีในประเทศไทยในชื่อ “กามนิต-วาสิฏฐี” และนวนิยายเรื่อง “สิทธารถะ” (Siddharta, ค.ศ.1922) ของแฮร์มันน์ เฮสเซอ (Hermann Hesses) ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่าเป็น นวนิยายที่ใช้พระพุทธศาสนาเป็นแก่นเรื่องหลักในนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้ ตัวเอกของเรื่องคือ สิทธารถะและกามนิต ล้วนแสวงหา “ความจริง” โดยที่ “ความจริง” ของตัวเอกทั้งสองนั้นแตกต่างกัน ในเรื่อง “สิทธารถะ” เราได้พบแนวคิด

ตัวละครในเรื่องซึ่งมีที่มาจากพระพุทธรูปศาสนา แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียดพบว่า ส่วนประกอบเหล่านี้เป็นเพียงพระพุทธรูปศาสนาแต่เปลี่ยนนอกเท่านั้น นอกจากนี้หนทางแสวงหา “ความจริง” ของกามินิตในงานประพันธ์ของ เยลเลอร์ (Karl Gjellerup) ยังต่างจากหนทางแสวงหาความจริงของสิทธารถะ นั่นคือ กามินิตมิได้เดินทางค้นหาความจริงผ่านการแสวงหาตนเอง เช่น สิทธารถะ แต่กามินิตค้นพบ “ความจริง” โดยอาศัยความรักอันมั่นคงของเขาที่มีต่อวาสิฏฐี นางผู้เป็นที่รัก ผู้ซึ่งช่วยให้กามินิตเห็นนิมิตภาพของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่กามินิตได้พบและสนทนาด้วย ก่อนที่จะจบชีวิตโดยไม่รู้เลยว่าเขาได้พบกับองค์สมณโคดมแล้ว ส่วนผลงานประพันธ์ของโรมัส มัณน์ นั้นแตกต่างจากผลงานของแกร์เลอร์และเฮสเซอร์ ตรงที่ล้วนเป็นงานประพันธ์ที่มีรากหยั่งลึกอย่างมั่นคงในขนบของวัฒนธรรมยุโรป ไม่สามารถเรียกว่าเป็นวรรณกรรมพระพุทธรูปศาสนา เนื่องจากในงานประพันธ์ของโรมัส มัณน์ (Thomas Mann) เราไม่พบส่วนประกอบใด ๆ ที่เป็นพุทธโดยตรง อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าพิศวงว่า ในงานประพันธ์ประเภทเรื่องเล่า (Erzählung) หรือ โนวเลล (Novelle หรือนวนิยายขนาดสั้น) ของโรมัส มัณน์ (Thomas Mann) หลายชิ้นเราได้พบแนวคิดพระพุทธรูปศาสนาเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง “การรู้เท่าทันปัจจุบัน” ซึ่งเป็นคุณสมบัติและอุปนิสัยของตัวละครเอก (พรสวรรค์ วัฒนางกูร, 2558)

ละครตำนานเรื่อง ความรักที่สมบูรณ์ ไม่ใช่ เรื่องราวของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในแง่ประวัติศาสตร์ แต่เป็นจินตนาการของผู้ประพันธ์ที่ใช้ฉากเรื่องราวและตัวละครอิงพุทธประวัติ มีพระนางยโสธราเป็นตัวละครเอก พระนางทรงมีความรักอย่างแน่วแน่นุ่มนวลในเจ้าชายสิทธัตถะพระสวามี พระเทวีต้องทรงผจญกับสิ่งล่อลวงมากมาย ทรงทนทุกข์ทรมานพระทัยอย่างแสนสาหัสเนื่องจากพระนางไม่สามารถลุดั้งเจ้าชายสิทธัตถะพระสวามีมิให้ทรงออกอุปสมบทและละจาก พระทัยอันแน่วแน่ที่จะบำเพ็ญบารมีสู่การตรัสรู้ได้ พระเทวียโสธราได้ทรงร่วมมือกับพระเจ้าสุทโธทนะพระราชบิดาของพระสวามี ต้องทรงยอมเป็นเครื่องมือของพระเทวทัต พระญาติแห่งพระสวามีที่หวังในครอบครองตัวพระนางและราชบัลลังก์ โดยพระนางไม่ได้ทรงเข้าพระทัยใน “ความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” เลย ทรงมุ่งหวังแต่อย่างเดียวที่จะให้องค์พระศาสดารวมครอบงำบัลลังก์กับพระนางเท่านั้น ในตอนท้ายที่สุด เมื่อพระเทวียโสธราได้ทรงพบกับพระสวามีหลังจากที่ทรงตรัสรู้เป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว พระเทวียโสธราทรงเข้าถึงความจริงของชีวิตในที่สุด และทรงบวชและเข้าร่วมทางแห่งพระธรรม (พรสวรรค์ วัฒนางกูร, 2558) การหันเหออกจากคริสต์ศาสนาของเยลเลอร์ (Karl Gjellerup) และแอร์มันน์ เฮสเซอร์ (Hermann Hesses) นั้นต่างกัน เฮสเซอร์ ตั้งใจที่จะละจากคำสอนของคริสต์ศาสนาด้วย

เหตุผลส่วนตัวที่ต้องการค้นหาคำตอบสำหรับวิกฤติในชีวิต และแม้ว่าเฮสเซอร์จะมีพื้นเพครอบครัวมาจากโลกของคริสต์ศาสนา ตั้งแต่รุ่นปู่ย่ารวมทั้งบิดามารดาที่เคยทำงานเป็นผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์ในประเทศอินเดียก็ตาม แต่เฮสเซอร์ในวัยเยาว์รู้สึกเคลือบแคลงกับคำสอนของคริสต์ศาสนาหลายประการ อีกทั้งในบางจุดของคำสอน เฮสเซอร์ถึงกับสะอิดสะเอียนทนไม่ได้ (Mein Glauben, 1930)

จากการศึกษาเรื่องราวของศาสนาและวัฒนธรรมตะวันออก เฮสเซอร์ได้พบทางออกที่สงบสำหรับความขัดแย้งระหว่างจิตวิญญาณและชีวิตที่กอบด้วยรูป รส กลิ่น เสียง ระหว่างการประนีประนอมกับการเป็นตัวของตัวเอง และตั้งแต่ ค.ศ. 1907 เป็นต้นมา เฮสเซอร์ เริ่มศึกษาเรื่องราวของประเทศอินเดีย วัฒนธรรมอินเดีย และต่อมาก็ศึกษาปรัชญาเล่าจื๊อ และขงจื๊อของจีน เช่นเดียวกับงานเขียนชิ้นอื่น ๆ ของเฮสเซอร์ที่เป็นความพยายามที่จะค้นหาตนเองและจัดการกับความขัดแย้งในตัวเอง “สิทธารถะ” (Siddhartha) วรรณกรรมภาษาเยอรมันที่ประพันธ์โดย แฮร์มัน เฮสเซอร์(Hermann Hesse) ผู้ลุ่มหลงและแตกฉานในหลักคิดแนวปรัชญาตะวันออก นวนิยายเรื่องนี้มีเนื้อหามุ่งสู่การค้นหาสัจธรรมของการเวียนว่ายตายเกิด หมายถึงความเพียรที่จะไถ่รู้ ว่า “อัตตา” คือสิ่งใด ชีวิตมนุษย์เกิดขึ้นมาทำไมและเพื่ออะไร และนิพพานคืออะไร โดยในเรื่องนี้สื่อภาพของสังคมของอินเดียในยุคสมัยที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีพระชนม์ชีพอยู่และเสด็จออกเผยแผ่ศาสนาพุทธไปทั่วชมพูทวีป นับเป็นงานประพันธ์อีกชิ้นหนึ่งในกลุ่มนี้ การแสวงหาตนเองของเฮสเซอร์นำไปสู่การแสวงหา “ความจริง” ในปรัชญาตะวันออกในเรื่อง “สิทธารถะ” และ ในเรื่อง “กามินิตผู้แสวงบุญ” ของเยลเลอร์พ ตัวเอกของนิยายทั้งสองเรื่องคือ สิทธารถะและกามินิตต่างแสวงหา “ความจริง” โดย “ความจริง” ตามความเข้าใจของสิทธารถะและกามินิตนั้นแตกต่างกัน “ความจริง” ของกามินิตคือ “การที่จะได้สมหวังในความรักกับคนรัก คือ วาสิฏฐี และการได้รางวัลด้วยการเสวยสุขบนสรวงสวรรค์ ในขณะที่ “ความจริง” ของสิทธารถะอยู่ในเอกภาพและความเป็นหนึ่งเดียวกับสรรพสิ่งที่ประมวลอยู่ในคำภาวนาว่า ‘โอม’ (คำว่า “โอม” มาจากภาษาสันสกฤต ประกอบด้วย 3 เสียง คือ : เสียง อะ อุ และ ม (a, u, m) ในศาสนาฮินดู คำว่า “โอม” หมายถึงเทพสูงสุดทั้งสาม ได้แก่ (a) Shiva (พระศิวะ) ผู้ทำลาย (u) Vishnu (พระวิษณุ) ผู้ปกครอง และ (m) Bhrama (พระพรหม) ผู้สร้าง ในพระพุทธศาสนามีการนำคำสวด “โอม” เข้ามาเพื่อสื่อถึงพระรัตนตรัย) เช่นเดียวกับสิทธารถะผู้ซึ่งรู้ตัวในเวลาปัจจุบัน เราได้พบว่า ในผลงานประพันธ์ประเภท “เรื่องเล่า” ช่วงแรก ๆ ของโธมัส มัแนร์ ตัวเอกในเรื่องเล่าหลายต่อหลายเรื่องต่างมีคุณสมบัติที่จะ “ระลึกรู้เวลาปัจจุบัน” ดังตัวอย่างในเรื่อง “รอวันตาย” (Der Tod) ท่านเคาน์รอคอยความตาย

อย่างรู้ตัวว่าในถึงวันเกิดครบรอบอายุ 40 ปี ตนเองจะสิ้นชีวิตอย่างแน่นอน แต่มัจจุราขกลับเล่นตลกกับท่านเคาน์และคร่ำชีวิตสุดที่รักของท่านคือบุตรสาวคนเดียว อาซุนซิโอน แทนที่จะเป็นตัวท่านเคาน์เอง นั่นแสดงให้เห็นว่า ท่านเคาน์มิได้ตระหนักในความจริง คือ “ไตรลักษณ์” ว่า ชีวิตมนุษย์เป็นทุกข์ ต่างก็มีกรรมของตนเองที่บังคับบัญชาไม่ได้

หลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในวิถีแห่งการดำเนินชีวิต

พระสงฆ์นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เป็นสิ่งช่วยเหลือหลอมทั้งชีวิตและจิตใจ ให้ผู้ที่ศึกษามีลักษณะนิสัยให้เป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ร่าเริงแจ่มใส เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แสดงความเป็นมิตร เข้ากับใคร ๆ ได้ง่าย ยินดีกับการให้ และการแบ่งปัน แต่เมื่อพระสงฆ์นำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเข้าสู่ตะวันตก คำสอนของพระพุทธศาสนาได้สอนให้ปัญญาชนชาวตะวันตกได้เข้าใจความหมายของ Religion เสียใหม่ว่า พระพุทธศาสนา คือ คำสอน ซึ่งจะต้องใช้ปัญญาพิจารณาจนจะปลงใจเชื่อ ไม่ใช่เทวโองการ หรือ Gospel (ข่าวประเสริฐ) จากพระเจ้าซึ่งแย้งไม่ได้ ในขณะที่พระสงฆ์หรือ พุทธสาวก ก็มีไข่มุกชั้นนารี ซึ่งมีภารกิจหลัก คือ จาริกไปชักชวนให้ใครต่อใครมานับถือพระศาสนา มีหน้าที่เพียงอธิบายคำสอนของพระพุทธเจ้าให้คนที่สนใจฟังเท่านั้น ใครไม่สนใจฟัง พระสงฆ์หรือชาวพุทธก็ไม่เคยใช้กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญบังคับให้นับถือ หรือหันมานับถือศาสนาในภาวะจำยอม จึงกลายเป็นบทบาทของพระสงฆ์กับชาวตะวันตกที่นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในวิถีแห่งการดำเนินชีวิต (ปฐมพงษ์ โพธิ์ประสิทธิ์ นันท์, 2567) ดังนี้

1) บทบาทด้านสังคม หลักแห่งความแตกต่าง แต่ไม่แตกแยกพระพุทธศาสนาสนองความต้องการของชาวตะวันตกได้ เพราะมีการนำหลักในการประพฤติปฏิบัติแสวงหาความจริงบนพื้นฐานแห่ง “เหตุผล” และสามารถพิสูจน์ให้เห็นผลได้ตามหลักของความเป็นไปตามธรรมชาติ ทั้งยังเน้นความสุขสงบทางจิตใจ ลดความรุนแรงของวัตถุนิยม ทำให้ชีวิตตั้งอยู่บนพื้นฐานความเรียบง่าย และทำให้ลดปัญหาทางสังคมลง อีกทั้งหลักธรรมของพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้ประชาคมโลกมีความรัก ความเมตตากรุณาต่อกัน ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน ตามหลักคำสอน เช่น หลักเบญจศีล เบญจธรรม ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่สอนให้คนเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐานของกันและกันภายใต้ความแตกต่าง ในด้านการนับถือศาสนาที่ไม่ยกย่องศาสนาและความเชื่อของตนเองหรือพระพุทธศาสนาเพื่อไปลบหลู่ หรือดู

หมิ่นลัทธิความเชื่อหรือศาสนาอื่น (Oratai P., Bussaya Y., Pakawadee M., Phornchanit S., Anna P. and Juthatip N., 2018)

2) บทบาทด้านวัฒนธรรม การเรียนรู้การใช้ชีวิตท่ามกลางพหุวัฒนธรรม พระพุทธศาสนานั้นเป็นศูนย์กลางในการศึกษา “วัฒนธรรมประเพณี” ที่เกี่ยวกับทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี เพราะพระพุทธศาสนาเป็น “รากฐาน” สำคัญของวัฒนธรรม เนื่องจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมซึมซับลงในวิถีชีวิต กลายเป็นรากฐานในทุกด้าน ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรม และแม้ว่าเชื้อชาติต่างกัน แต่ก็สามารถผสมผสานอย่างลงตัวและมีคุณภาพชีวิตที่ดีท่ามกลาง “พหุวัฒนธรรม” ร่วมกับชาวตะวันตกที่มาอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและไม่มีปัญหาขัดแย้งเรื่องชนชาติหรือศาสนาระหว่างกัน ทั้งยังดำรงไว้ซึ่งวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของตนไว้ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนแนวความคิดเพิ่มสีสันท่ามกลางความหลากหลายทางเชื้อชาติ ทั้งนี้พระพุทธศาสนายังเป็นแหล่งสร้างสรรค์ศาสนวัตถุ และสืบทอดให้เป็นมรดกแห่งอารยธรรมโลก โดยอาศัยความศรัทธา และความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป พระอุโบสถ เจดีย์ วัด และศาสนสถานอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น การสร้างสรรค์ผลงานประณีตอย่างยอดเยี่ยม ที่มีพระพุทธศาสนาเป็นแรงบันดาลใจ

3) บทบาททางด้านเศรษฐกิจ กระบวนทัศน์บนฐานความพอเพียง มีคนเป็นจำนวนไม่น้อยในตะวันตกที่เผชิญกับปัญหาทางด้าน “เศรษฐกิจ” แม้บางคนมีหน้าที่การงานทำแล้ว บางคนจบการศึกษาเป็นผู้ใหญ่แล้ว บางคนแต่งงานแล้ว บางคนมีงานทำได้รับเงินเดือนมากพอสมควร แต่ก็ไม่สามารถสร้างเนื้อสร้างตัวในทางเศรษฐกิจได้ บางคนมีอายุมากถึงวัยกลางคนแล้ว หรือบางคนแม้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย แต่ก็ยัง “ไม่สามารถยืนอยู่ด้วยลำแข้ง” ของตนเองในทางเศรษฐกิจได้ ไม่สามารถยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้ สำหรับปัญหาดังกล่าวได้มีหลักคำสอนในทางพุทธศาสนาที่ชาวตะวันตกนำมาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นธรรมะเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจส่วนบุคคลและครอบครัว เพราะถ้าหากได้นำเอาไปเป็นแนวทางแห่งการ “ประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังและจริงใจ” ในชีวิตประจำวันของชาวตะวันตก เช่น ปัญหาการกระจายรายได้ หรือช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ซึ่งคนรวยก็รวยเหลือล้น ส่วนคนจนก็จนมากเหลือเกิน ล้วนแต่เป็นสาเหตุแห่งความเดือดร้อนทั้งสิ้น บางครั้งเกิดความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในการทำงาน เพราะไม่สนใจความเป็นมนุษย์เนื่องมาจากแนวคิด “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” ในระบบเศรษฐกิจที่เน้นการแข่งขัน สิ่งตามมา คือ ปัญหาโจรผู้ร้ายจี้ปล้นชิงกุม หรือเป็นผู้คอร์รัปชันทำผิดกฎหมาย ผู้ประพฤติผิดศีลธรรม และทำลาย

เศรษฐกิจ (บรรจง โสดาดี, 2546) เป็นเหตุผลให้ชาวตะวันตกหันมามองกระบวนทัศน์ทางพระพุทธศาสนาซึ่งมีลักษณะทรงเสน่ห์ที่ขัดแย้งกับแนวคิดแบบวัตถุนิยม และแบบบริโภคนิยม โดยพระพุทธศาสนามุ่งเน้นการสอนในเรื่องการดำเนินชีวิตด้วยความพอดี ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดแบบพอเพียง เน้นความจำเป็นในการตอบสนองต่อความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต จึงมีส่วนในการลดความฟุ้งเฟ้อตามค่านิยมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน

4) บทบาททางด้านการเมือง รากฐานของนักปกครองที่ดีในโลกสมัยใหม่เมื่อมี “อำนาจการเมืองการปกครอง” ที่อยู่เหนือศาสนาและจารีตประเพณีได้นำพาโลกยุคใหม่เข้าสู่ยุคแห่งการแก่งแย่งชิงดีอย่างกว้างใหญ่ พร้อมทั้งเร่งรัดพัฒนา ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างมากมาย (P.Patara P., 2018) เพราะต่างคนต่างพยายามสร้างผลงานให้โดดเด่น บางครั้งลืมนึกถึงประชาชนผสมกับระบบอุปถัมภ์ที่สร้างการสูญเสียไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชาวตะวันตกมองว่าหากมีวิถีพุทธวิถีธรรมตามหลักพุทธศาสนาก็จะเป็น “นักปกครองที่ดี” ได้ สามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของโครงสร้างอำนาจหน้าที่เป็นรากฐานที่สำคัญไปสู่การประยุกต์ใช้ และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตะวันตกได้ (นภาพร เทพรักษา ศิริลักษณ์ หนูทอง และกาญจนา แก้วทอง, 2561) ประกอบกับการสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มพุทธศาสนิกชน ชมรม สมาคม และองค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์ทั่วโลก ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในตะวันตก พร้อมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการเผยแพร่ธรรม การปฏิบัติธรรมของกันและกัน การรู้จักเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกา และข้อบังคับต่าง ๆ หากต้องการถือเอาความถูกต้องเป็นใหญ่จะต้องยึดหลักของธรรมาธิปไตย โดยมีได้ถือตน หรือถือโลกเป็นใหญ่ มีส่วนร่วมในการเมืองโดยปฏิบัติตามหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันสิ่งที่ไม่ไปสู่ความเสื่อมและพร้อมที่จะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองต่อไป

5) บทบาททางการศึกษา ดันทางความรู้ที่ตอบโจทย์การใช้ชีวิตมีเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะทำให้พระพุทธศาสนา “เติบโต” ในซีกโลกตะวันตก คือ การทำหน้าที่ได้อย่างลงตัว และ “ตอบโจทย์การใช้ชีวิต” ของ “พระสมณะทูต” ในโลกปัจจุบัน ประกอบกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนาสอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งยังมีความร่วมมือกันในการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานอย่างมีเป้าหมายเดียวกันแม้จะต่างวิธีการ เช่น การศึกษาทิศทางวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 การศึกษาบทบาทพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์ การศึกษาบทบาทพระพุทธศาสนา ด้านการศึกษา มีงานวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่ถือ

เป็นส่วนสำคัญ และเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ชาวตะวันตกหันมาสนใจศึกษาพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ยังทำให้เกิดงานวิชาการทางพุทธศาสนาที่ถือเป็นส่วนสำคัญ เช่น งานเขียนชื่อ “ศาสนจักรแห่งบูรพทิศ” โดยสเปนเซอร์ อาร์ตี่และงานเขียนของเซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์ ชาวอังกฤษ ชื่อ “ประทีปแห่งเอเชีย” ที่เผยแพร่ถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และมีการออกวารสารทางพุทธศาสนาอื่น ๆ เช่น วารสาร “พระพุทธศาสนา” ของพุทธสมาคมระหว่างชาติสากลลอนดอน “พุทธศาสตร์ปริทรรศน์” ของสมาคมเกรตบริเตน และวารสาร “ทางสายกลาง” ของพุทธสมาคมลอนดอน เป็นต้น รวมทั้งหนังสือ และวารสารหลายภาษาที่ออกเผยแพร่โดยชาวพุทธของประเทศต่าง ๆ

แนวโน้มพระพุทธศาสนาในตะวันตกในอนาคต

แนวโน้มพระพุทธศาสนาในตะวันตกในอนาคต โลกแห่งพระพุทธศาสนาในทศวรรษที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ที่น่าจะมีส่วนสำคัญต่อความเป็นไปของพระพุทธศาสนาในอนาคตที่มี “เงื่อนไข” หลายประการที่เป็นดัชนีที่สามารถบ่งชี้ถึง “แนวโน้ม” ของพระพุทธศาสนาในประเทศตะวันตก ดังนี้

1) องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) การสร้างเอกภาพเหนือความขัดแย้งและความแบ่งแยก องค์การสหประชาชาติมีความพร้อมในการส่งเสริมและให้การสนับสนุน โดยรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของสหประชาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นความหวังของชาวโลกที่จะสร้างสันติภาพในการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เช่น การสนับสนุนของเลขาธิการองค์การสหประชาชาติว่า “มีงานสำคัญเร่งด่วน สำหรับผู้นำศาสนาทั่วโลกที่ต้องรวบรวมพลังกันให้เข้มแข็งยิ่งกว่าเดิม เพื่อที่จะให้พวกเราารู้ถึงปัญหาที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ ปัญญาที่เราสั่งสมมาแต่ดั้งเดิม จำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ช่วยเหลือครอบคลุมมนุษย์อย่างจริงจัง ให้อยู่เหนือความขัดแย้ง และความแบ่งแยก” ซึ่งการกล่าวถึงหรือการประชุมสุดยอดสันติภาพโลกได้เริ่มกระตุ้นให้ “ผู้นำศาสนา” ร่วมกับ “องค์การสหประชาชาติ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการขจัดความรุนแรงและการเปลี่ยนความรุนแรงนั้นไปสู่ “ความสันติวิธี” พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญที่จะทำการรณรงค์เพื่อสันติภาพของโลกที่มีวัฏจักรแห่งการ “เบียดเบียนกัน” ที่เกิดขึ้นในสังคมพุทธศาสนา “น้อยกว่า” เกิดขึ้นในสังคมศาสนาอื่น เพราะมีความพยายามแบบใช้อารมณ์ด้วย “ปัญญา” ทางพระพุทธศาสนาจะช่วยเปลี่ยนความแปลกแยกที่เกิดขึ้นมายาวนานไปสู่แนวคิดแห่งความเป็น “เอกภาพ” ของมนุษย์ในยุคใหม่ โดยส่วนหนึ่งมีแถลงการณ์ร่วม ๕

ประเด็น เช่น องค์การชาวพุทธ การศึกษาพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์ และการรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลเพื่อการทำงานเป็นหนึ่งเดียว เป็นเอกภาพและความร่วมมือ มีผลกระทบด้านบวกต่อการขยายตัวของพระพุทธศาสนาไปยังดินแดนตะวันตกมากยิ่งขึ้น (บ้านจอมยุทธ์, 2567)

2) กลุ่มชาวพุทธทั่วโลก การร่วมมือพัฒนาและสร้างสรรค์พระพุทธศาสนาในตะวันตก กลุ่มชาวพุทธทั่วโลกมีการร่วมมือกันเพื่อการพัฒนาความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกลุ่มประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา โดยได้ร่วมมือกันประชุมหาแนวทางร่วมกันพัฒนาสร้างสรรค์พระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งและสอดคล้องกับสภาพการณ์ของโลกปัจจุบัน โดยประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางประสานการร่วมมือของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทและมหายาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดการร่วมมือกันของชาวพุทธมากขึ้น (เดนา เมอร์เรียม, 2543) เช่น “สมัชชาพระพุทธศาสนาแห่งโลก” สพล (The World Buddhism Conference: WBC) ประกอบด้วยสมาชิกภาพ 16 ประเทศ ซึ่งเป็นหลักประกันความมั่นคงและความก้าวหน้าของพระพุทธศาสนาในระดับหนึ่ง นอกจากการประชุมเมื่อปี พ.ศ. 2547 ดังที่มีการแถลงการณ์มีสาระเป็นข้อสรุปประเด็นหลัก ๆ จะมีการสร้างวัดและปราสาทที่สวยงามเพื่อใช้จัดสัมมนาวิชาการ เรื่อง การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของพระพุทธศาสนา การร่วมมือกันขององค์การชาวพุทธถือเป็นประเด็นสำคัญขององค์การชาวพุทธ การศึกษาพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์ และการรับรองวันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญสากลของโลก (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2547)

3) พระสงฆ์ กลุ่มเป้าหมายและทิศทางการวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาชาวพุทธทั่วโลกมีการประชุมกลุ่มเพื่อทำให้องค์กรพุทธเข้มแข็งขึ้น ทำให้องค์กรพุทธเข้มแข็งขึ้น มีการทำงานอย่างจริงจัง ทุ้มเท เสียสละของเหล่าบรรดาพุทธศาสนิก ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ การไม่ขัดแย้งหักล้างกันเองในเรื่องของลัทธินิกาย รวมถึง “ทิศทางการวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนา” ในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบ (พระบอบ-ฮอง, 2543) อีกทั้งการปฏิบัติภารกิจของพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศ นับว่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาการของ “พระพุทธศาสนาในตะวันตก” เป็นอย่างมาก จะเห็นว่าการปรับปรุงพัฒนาองค์กรอยู่เรื่อย ๆ พระสงฆ์ไทยหลายรูปที่ปฏิบัติภารกิจเข้าถึงกลุ่มประชาชนท้องถิ่นในตะวันตก มีความสามารถเผยแผ่พุทธธรรมได้ลึกซึ้งจนสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ “ชาวต่างชาติ” หรือชาวตะวันตกให้มานับถือพระพุทธศาสนาได้ รวมถึงกลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นชาวตะวันตกเองที่มีศรัทธาและมาฝึก

ปฏิบัติจากไทย พม่า หรือศรีลังกา แล้วกลับไปสั่งสอนในประเทศของตนจนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยอดเยี่ยม เช่น พระสุเมโธ ศิษย์หลวงพ่อบุชา พระสันติกโร ศิษย์หลวงพ่อบุชชาส เป็นต้น ทำให้เกิดการขยายตัวของพระพุทธศาสนาทั้งสายเถรวาทและมหายาน ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมมีลูกศิษย์เป็นชาวตะวันตกโดยตรงที่มีความรู้ความสามารถในด้านพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจในการเผยแผ่อย่างจริงจัง และเข้าใจวัฒนธรรมพื้นฐานของตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้พระพุทธศาสนาในแดนตะวันตกหรือในตะวันตกพัฒนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น (ห้องสมุดบ้านจอมยุทธ์, 2561: ออนไลน์)

4) กระบวนทัศน์แบบพุทธศาสนา : แนวทางลดระดับความขัดแย้งในกระแสโลกใหม่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ หรือ “Globalization” เป็นสื่อนำกระบวนทัศน์แบบพุทธที่เน้นสันติภาพ มิตรภาพ ภารดรภาพ สอดรับกับสภาพการณ์ของโลกปัจจุบัน เข้าได้กับวิทยาการสมัยใหม่ ให้กระจายออกไปกว้างไกลอย่างไร้ขอบเขต เงื่อนไขเหล่านี้เป็นดัชนีชี้วัดว่าพระพุทธศาสนาในดินแดนตะวันตกเจริญเติบโต รุ่งเรืองและเฟื่องฟูขึ้น (บ้านจอมยุทธ์, 2567) เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ จากภาวะสังคมปัจจุบันที่มีความแตกต่างทั้งทางความคิดและกระบวนทัศน์ของผู้คนในสังคม ซึ่งเป็นตัวผลักดันให้ผู้คนเกิดความขัดแย้ง (พิณจทอง แมนสมิตร์ชัย, 2558) ซึ่งกระบวนทัศน์แบบพระพุทธศาสนาจะนำไปสู่การ “คิดเป็น” การแสวงหาแนวทางตอบข้อสงสัย โดยการ “นำข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ” ที่มีอยู่มาจัดวางกระบวนกรคิดอย่างเหมาะสม เช่น การตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต และการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีลักษณะของการเป็น “นักคิดที่ดี” ไม่ด่วนสรุป พยายามหาทางเลือกที่แตกต่าง มีความคิดริเริ่ม มีทิศทางเป็นของตนเอง เรียนรู้จากความผิดพลาด และเป็น “กระบวนทัศน์แบบพระพุทธศาสนาที่เน้นสันติภาพ” มีความยืดหยุ่นและมีจินตนาการ โดยการพิจารณาทางเลือกที่แตกต่างได้ ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ ส่งผ่านความรู้และนำทักษะมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

สรุป

บทบาทของพระสงฆ์กับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมชาวตะวันตก โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นตัวเชื่อมวัฒนธรรมตะวันตกให้เกิดแนวคิด หลักดำเนินชีวิต และหลักปฏิบัติขัดเกลาจิตใจ ทั้งสถาบันการศึกษา ที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ตามความจริงในธรรมชาติ มีสมาคมชาวพุทธที่พร้อมจะส่งเสริมและรื้อฟื้นความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพุทธศาสนาให้กับ

ชาวตะวันตก ในขณะที่องค์กรของคณะสงฆ์สามารถขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาไปยังต่างแดนหรือตะวันตก ซึ่งเป็นที่สนใจของชาวตะวันตกที่ต้องมีการปรับตัว อาจมีความกระทบกระทั่งกันบ้างในช่วงแรกของการพัฒนาการ ซึ่งก็ไม่ได้ถือว่าเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวของพระพุทธศาสนา แต่แรงผลักดันให้พุทธศาสนาย้ายตัวและมีความมั่นคงมากขึ้น จนพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อชาวตะวันตก เพราะพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่หล่อหลอมทั้งชีวิตและจิตใจให้รู้จักการให้และการแบ่งปัน ซึ่งพระพุทธศาสนามีบทบาทกับชาวตะวันตกเป็นอย่างมากในวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ได้แก่บทบาทด้านสังคมที่เน้นความสุขทางใจ มีความเรียบง่าย และช่วยลดปัญหาสังคม บทบาทด้านวัฒนธรรมที่มีรากฐานสำคัญของวัฒนธรรม ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรม บทบาททางด้านเศรษฐกิจที่มีการส่งเสริมให้เกิดแนวความคิดแบบพอเพียงสนองต่อความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและลดความฟุ่มเฟือย บทบาททางด้านการเมืองที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการรู้จักเคารพ หลักการกฎระเบียบ กติกา และข้อบังคับต่าง ๆ ตามหลักของธรรมาธิปไตย และบทบาทด้านการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมงานวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่ถือเป็นส่วนสำคัญและเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ชาวตะวันตกสนใจศึกษาพระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนาในตะวันตกมีแนวโน้มที่ดี เช่น การสนับสนุนให้ขององค์การสหประชาชาติมีผลกระทบด้านบวกต่อการขยายตัวของพระพุทธศาสนาไปยังดินแดนตะวันตกมากยิ่งขึ้น การร่วมมือกันของกลุ่มชาวพุทธทั่วโลก ทำให้องค์กรพุทธเข้มแข็งขึ้น ทำให้มีทิศทางการวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ และผลจากกระบวนการทัศน์แบบพุทธที่เน้นสันติภาพสอดคล้องกับสภาพการณ์ในดินแดนตะวันตกจะเจริญมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เดนา เมอร์เรียม. (2543). คำปราศรัยแสดงความยินดีใน “หนังสือการประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลกครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 9-11 พฤศจิกายน 2543”. เอกสารการประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลกครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.

- นภาพร เทพรักษา ศิริลักษณ์ หนูทอง และกาญจนา แก้วทอง. (2561). การบริหารจัดการของกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อการจัดการกองทุนหมู่บ้านอันยั่งยืนในอำเภอทุ่งใหญ่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. เอกสารการประชุมระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4. “วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน”. ระหว่างวันที่ 21-22 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช
- บรรจง โสดาดี. (2546). การใช้ตรรกะในวิธีการสอนของพระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทฺโท). ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พินิจทอง แมนสุมิตรชัย. (2558). การุณยสาร: หนทางสู่สันติภาพ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 3(2), 162-175.
- พรสวรรค์ วัฒนางกูร. (2011). การรับแนวคิดพุทธศาสนาในงานประพันธ์ของคาร์ล แกร์เลอร์พ โธมัส มัณน์ และแฮร์มันน์ เฮสเซอร์. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences. Humanities and Arts)*, 31(1), p. Abstract.
- _____. (2558). ความรักที่สมบูรณ์ใน “เทวี่แห่งพระสัพพัญญู” ละครตำนานของคาร์ล เยลเลอร์พ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 7(3), 122 – 133.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2547). วิสาขบูชาวันสำคัญสากลของโลก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบอบ-ฮอง. (2543). ทิศทางการวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21. ใน “หนังสือการประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลกครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 9-11 พฤศจิกายน 2543”. เอกสารการประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลกครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
- พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทฺโท). (2544). อุปลภณ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พอล เดนนิสสัน. (2548). ความเป็นมาของสมาคมสมณะ: ในมหาสมัยสูตร. รวบรวมโดยพระมหาเหล่าประชาราษฎร์. อังกฤษ: วัดพุทธวิหารแอสตัน.

Mein Glauben (1930). อ้างใน: Volker Michels, (2002). “Der ganze Osten atmet Religion” - Siddharta und Hermann Hesses Beziehung zu Indien und China”. ใน: *Hollenreise durch mich selbst, Hermann Hesses Siddharta, Steppenwolf, Regina Bucher* (บรรณาธิการ). สำนักพิมพ์ Andreas Furger และ Felix Graf Neue Zürcher Zeitung.

บ้านจอมยุทธ์. (2567). การควบคุมทางสังคม. เรียกใช้เมื่อ 2 กรกฎาคม 2567. จาก https://www.baanjomyut.com/libraly_3extension-5

ปฐมพงษ์ โพธิ์ประสิทธิ์นันท์. (2567). *พุทธศาสนาในยุโรป*. เรียกใช้เมื่อ 2 กรกฎาคม 2567. จาก <https://tangosaga.wordpress.com/20158/10/26>.

BBC News. *Can mindfulness improve pupils' concentration?*. Retrieved from BBC NEWS: <http://www.bbc.com/news/magazine-35688048>.

European News. (2001). *ITALY-BUDDHISM RECOGNISED*. Buddhist magazine (Buddhayana Quarterly).

Oratai P., Bussaya Y., Pakawadee M., Phornchanit S., Anna P. and Juthatip N. (2018). *Chedi Maha Boon : Public Visibility of the Myanmar Community in Songkhla Province*.

P.Patara P., The Creation of Sculpture in Consumerism and Preservation Discourse, “The 3rd National and International Conference on Weaving ASEAN Art and Craft, Innovation Building”, *Walailuk University, Nakhon Si Thammarat*, K.D.G. Thailand, Agust 31, 2018: 112.